

Abdij van Park in Heverlee *Natuur in stad en dorp*

Abdij van Park, Europees erfgoed als kader voor de Walk for Nature 2012.
Foto Yves Vanden Bosch

Walk for Nature: wandelen voor meer natuur(gebieden)

Sinds 2005, dus het achtste jaar op rij, organiseert Natuurpunt Oost-Brabant, Regionale Vereniging voor Natuur en Landschap, op één of meerdere plaatsen een Walk for Nature als een uniek uitstralingsevenement. Tijdens de 12 voorgaande edities heeft de Walk zich ontwikkeld tot een sterk merk en is hij een garantie voor kwaliteit, proeven van topnatuur en een mooie beleevingsdag voor heel het gezin. Het publiek kan kennismaken met het brede werk van Natuurpunt Oost-Brabant rond natuur, natuurbeheer, reservatenwerking, landschap en erfgoed. De Walk is voor de natuurbeweging een hoogdag waarop met concrete projecten en verzuchtingen naar buiten getreden wordt. Tegelijk steekt hij een hart onder de riem van alle mensen in Midden-Brabant en het Hageland die in hun projecten het verschil willen maken en door hun inzet voor natuur, landschap en erfgoed kleur willen geven aan het landschap.

Natuurbehoud is onmogelijk zonder de uitbouw van een netwerk van grote en kleine, liefst met elkaar verbonden beheerde natuurgebieden. In een verschrompeld landschap zijn de reservaten verantwoordelijk voor een steeds groter aandeel van de biodiversiteit in de regio en vormen tevens de reservoirs voor de biodiversiteit buiten de reservaten. We zullen met z'n allen krachtig en met nieuwe energie moeten werken aan die uitbouw. Meer dan dat: we zullen tegengas moeten geven aan de tendens om de aankoop van natuureservaten terug te draaien. Zij die dit voorstaan, hebben ofwel andere intenties dan zorg voor duurzame biodiversiteit, ofwel te weinig voeling met de realiteit in het buitengebied en met natuur in stad en dorp. Ze dwalen, en we moeten hier duidelijk over durven zijn. Ook in moeilijke periodes moeten we moedig opkomen voor de aankoop en de uitbreiding van de beheerde natuurgebieden.

Toestand biodiversiteit in het buitengebied rampzalig

Een groot zorgenkind is de biodiversiteit in het landelijk gebied. Ondanks de koestercampagnes en de beheersovereenkomsten met landbouwers is de toestand van de biodiversiteit er ronduit desastreus. De soorten gebonden aan het agrarische gebied en algemene soorten zoals de veldleeuwerik zijn werkelijk het meest bedreigd. Dat de geelgors in de streek nog kan overleven is het gevolg van de indertijd door Natuurpunt Velpe-Mene opgestarte campagne 'Graan voor gorzen', die nu overgenomen en uitgebreid is in de beheersovereenkomsten voor akkervogels van de VLM. De situatie van de natuur en de soorten in het agrarisch gebied is zo achteruitgegaan dat we kunnen spreken van een groene woestijn. Ook in EU groeit dit besef. In het kader van de herziening van het Europees Landbouwbeleid en in uitvoering van het principe 'publiek geld voor publieke doelen' zijn structurele maatregelen voorgesteld, o.a. een percentage (7%) van het akkergebied inrichten voor maatregelen voor biodiversiteit. Hierdoor zou eveneens de landschappelijke waarde en dus de waarde voor beleving en recreatief medegebruik verhogen en zouden structurele problemen als erosie, wateroverlast en modderstromen kunnen opgelost worden. Van elke sector wordt verwacht dat die het toepassen van de beste milieupraktijk tot

zijn verantwoordelijkheid rekent. Zorgen dat er geen erosie is en de teelt hierop afstemmen is een modelvoorbeeld van een goede praktijk. Feitelijk zou daar geen extra vergoeding mogen tegenover staan zoals nu op vrijwillige basis in de erosiebestrijdingsplannen. Door de uitbetaling van de hectarevergoeding binnen het Europees Landbouwbeleid (de zgn MTR-vergoeding) te koppelen aan goede landbouwpraktijk en maatregelen voor biodiversiteit zou een belangrijke stap vooruit gezet worden. Maar de intenties van de Europese Commissie botsen op grote weerstand van heel de landbouwlobby. Dus het gevaar bestaat dat de goede intenties van de Europese Commissie bij intenties blijven en dat het biodiversiteitsluik herleid wordt tot 'green washing'.

Geelgors, kensoort van natuur in het agrarisch landschap. Foto Rudi Petitjean

Een grotere biodiversiteit in stad en dorp

Paradoxaal genoeg is de biodiversiteit in stad en dorp nu groter dan in het landelijk gebied. Daarom verdient een beleid o.m. gericht op koestersoortenprogramma's steeds meer aandacht. Dit omwille van de bijdrage aan de biodiversiteit maar evenzeer aan de belevingswaarde van natuur en soorten in de woonomgeving. Daar waar natuur en wilde soorten in het open ruimtegebied nog veelal als vijandig aanzien worden, merk je in stad en dorp een cultuuromslag in positieve zin. Het succes van 'Vogels voeren en beloeren', de 'Vlinder mee'-campagnes, de acties rond nestkasten voor huis- of gierzwaluwen bevestigen dit. Met de 'groene vingers' en 'blauwe aders' (open waterlopen) zijn ook soorten als beekjuffer of grote kwik tot in de centra van steden en dorpen als attractie te beleven. Slechtvalken zijn gewenste bewoners van onze torens geworden, en wat een belevenis als nu ook al de bever te zien is midden in de stad! Er zijn vele kansen voor natuur en soorten in stad en dorp als we deze kansen willen zien en de mogelijkheden benutten.

Voor Leuven voeren de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud i.s.m. Natuurpunt Oost-Brabant een provinciaal project uit dat deze kansen voor natuur en soorten in de stad in kaart brengt. Dat willen we extra belichten op deze Walk for Nature en een appèl richten aan het stadsbestuur om rekening te houden met de bevindingen. Heel wat gemeenten in Oost-Brabant kunnen dank zij het Charter voor de Biodiversiteit mooie voorbeelden tonen van zorg voor koestersoorten en hun leefgebied. Ook wat gebeurt in en rond de Abdij van Park is een mooi voorbeeld

van hoe beleving, erfgoed, zorg voor natuur en landschap en betrokkenheid van mensen dank zij de Vrienden van de Abdij van 't Park tot nieuwe perspectieven kunnen leiden. Hetzelfde geldt voor wat scholen doen rond natuureducatie. In het Sint-Albertuscollege in Heverlee, waarvan het domein aansluit bij dat van de Parkabdij, is een hele infrastructuur ontwikkeld om de leerlingen actief bij natuur te betrekken en is van de school en de schoolomgeving tezelfdertijd een oase voor natuur gemaakt.

Ook erfgoed in de kijker

Deze Walk for Nature focust vooral op het thema van natuur in stad en dorp en de band tussen natuur en erfgoed. Natuurpunt Oost-Brabant, voortgekomen uit de Regionale Vereniging Natuur en Landschap, heeft een traditie in aandacht voor landschap, landschapsmarkeringen en erfgoed, wat zich o.a. uit in de zorg voor molens, kapelletjes, landschapsstructuren in en rond haar natuurgebieden. Daarom is het goed dat we deze Walk kunnen organiseren samen met verenigingen die hier specifiek rond werken. Kortom, deze Walk for Nature wordt een bijzondere editie. We maken er een zinvolle en leuke belevingsdag van die energie geeft voor de lokale werking in heel de regio en mensen motiveert om samen met Natuurpunt Oost-Brabant op te komen voor meer en duurzame natuur, voor versterking van natuur in het agrarisch landschap, het benutten van de kansen voor natuur en soorten in stad en dorp en het waarderen van het erfgoed.

We rekenen op een talrijke opkomst!

Symposium Natuur in stad en dorp

30 september 2012 - 10u30, Norbertuspoort Abdij van Park, Heverlee

- Hugo Abts, voorzitter Natuurpunt Oost-Brabant:** Walk for Nature zet Oost-Brabant in beweging voor meer biodiversiteit in het landschap
Lieven Deschampelaere, voorzitter Natuurpunt Beheer: Uitdagingen voor het natuurbehoud in een verstedelijkend Vlaanderen
Stefan Van Lani, Vrienden van de Abdij van 't Park, archivaris: Parkabdij en omgeving, beheer van een veelzijdig erfgoedlandschap aan de stadsrand
Wim Verheyden, medewerker provinciaal project bij de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud: Ruimte voor koesterburen zorgt voor een meer leefbare stad, case studie Leuven
Luc Vervoort, medewerker Natuurpunt Oost-Brabant: Meer natuur in Stad en Dorp: een aantrekkelijk(er) beeld en een boeiend(er) verhaal
Mohamed Ridouani, schepen van leefmilieu Stad Leuven: Stedelijke ambities op vlak van groenvoorziening en natuur in Leuven

Met steun van de provincie Vlaams-Brabant, partner voor meer en betere natuur

Abdij van Park, Heverlee, 30 september 2012

Abdij van Park en Vrienden van de Abdij van 't Park

De abdij: de geschiedenis in het kort

In 1129 stichtte Godfried met de Baard, hertog van Brabant, de Abdij van Park. De hertog richtte zich tot de norbertijnen van Laon in Noord-Frankrijk om de nieuwe stichting gestalte te geven. Circa 1130 kwamen de Franse norbertijnen aan in het Leuvense en vestigden zich op de terreinen van het hertogelijke jachtpark op het grondgebied van Heverlee. Aan dit jachtpark dankt de abdij nog steeds haar naam.

Tijdens de eeuwen die volgden groeide de Abdij van Park uit tot een toonaangevende instelling met aan het hoofd ervan invloedrijke abten die een uitgestrekt patrimonium van meer dan 3500 ha beheerden en zestien parochies bedienden.

Vandaag geldt de Abdij van Park als één van de best bewaarde Ancien Regime-abdijcomplexen in West-Europa. Sinds de bouw van de kerktoeren in 1730 werd er weinig of niets aan het geheel toegevoegd, en belangrijker, verdwenen er ook geen onderdelen. Recent gaven de norbertijnen het volledige abdijcomplex voor 99 jaar in erfpacht aan de stad Leuven. Dankzij een uitzonderlijke

Kruidentuin Parkabdij. Foto Gilbert Deroijje

en eenmalige restauratiepremie van de Vlaamse overheid kon de restauratie van deze unieke erfgoedsite voor de komende vijf à acht jaar van start gaan. De restauratie gebeurt conform een masterplan dat vertrekt van het uitzonderlijke karakter van de site, haar authenticiteit, haar stilte, de symbiose tussen natuur en cultuur. Een breed draagvlak van partners, inclusief de Vrienden van de abdij, onderschreven dit masterplan enkele jaren geleden en staan garant voor de geleidelijke realisatie ervan.

Stefan van Lani

De Vrienden van de Abdij van 't Park

De Vrienden van de Abdij van 't Park zijn een vrijwilligersvereniging die zich sinds decennia inzetten voor het behoud en de uitstraling van de Abdij van 't Park. Onze vereniging heeft een 300-tal leden en zet zich in voor het roerend en onroerend patrimonium van de abdij. Bekende activiteiten uit het recente verleden zijn de restauratie van glasramen van de abdij, de catalogisering van de abdijbibliotheek, de restauratie van de tuinpaviljoentjes. Daarnaast hebben we ook aandacht voor natuur en landschap in de Parkabdij.

Beheer van natuur en landschap door de Vrienden van de Abdij van 't Park

De parkabdij is en blijft een oase van groen in de Leuvense stadsrand. In samenwerking met de milieu- en groendienst van de stad zetten de Vrienden zich sinds 1999 in voor landschap, tuinen, natuur en milieu van de Parkabdij. Dialoog tussen cultuur en natuur, tussen de kracht van het monument en de stilte van het landschap staan centraal. Uitgangspunt is het behoud en de versterking van de ecologische waarde van het eeuwenoude, kleinschalige cultuurlandschap. Het specifieke biotoop met hooilanden, weiden, parkgebied, bos, vijvers, moeras, houtkanten, tuinen biedt aan heel wat planten en dieren een onderkomen. Heel trots zijn we op waarnemingen van wouwaap, roerdomp, ralreiger...

Belangrijk daarbij is de inzet van vrijwilligers. Op deze manier vergroten we de draagkracht van het abdijproject, op deze manier geven we ook de mens een plaats in dit cultuurlandschap. De Vrienden onderhouden een pracht van een kruidentuin, twee hoogstamboomgaarden met oude rassen, kleinfruit en druiven. Onze abdij-imker draagt zorg voor de bijenstand van de Provincie Vlaams-Brabant. Vleermuizen vinden een onderkomen in een vleermuiskelder. De vijvers worden ecologisch beheerd. Aan de ingang van de abdij ontfermen we ons over een moerasgebied en we doen aan hooilandbeheer tijdens ons onvolprezen maaievening (tweede weekend van juli). We organiseren geleide wandelingen en lezingen in de abdij.

Maaievening 2012. Foto Gilbert Deroijje

Interesse in onze activiteiten?

Iedere eerste zaterdag van de maand houden we een werkdag in het abdijgroen. Iedereen is welkom. In groep werken we en genieten we van de natuur op het abdijdomein.

Info: Zeger Debyser, voorzitter
zeger.debyser@med.kuleuven.be
www.parkabdij.be

Natuurbehoud en -educatie in het Sint-Albertuscollege Heverlee

Een klooster met domein

Gekneld tussen de Geldenaaksebaan en de expresweg, op een steenworp van de Abdij van Park in Heverlee ligt het domein van het Sint-Albertuscollege. Onze geschiedenis begint in de jaren dertig van de vorige eeuw toen de paters Karmelieten hier in de velden een klooster lieten bouwen.

Al snel werd een kloostertuin annex hoogstamboomgaard aangelegd. Grootbladige linde, beuk en grove den waren (en zijn nog steeds) dominant aanwezig. Deze tuin is ondertussen een beetje aan de natuur teruggegeven met aanzienlijke hoeveelheden dood hout tot gevolg. Grote en kleine bonte, groene en zelfs zwarte specht laten vooral in de lente van zich horen. Vele mezen, waaronder mat- en glanskop vinden hier hun gading en boomklevers en appelvinken, liefhebbers van oudere bossen, vonden ook de weg. De uitbundige bloei van krokussen, druif-, ster- en Spaanse hyacinten, vogelmelk, knolsteenbreek en sneeuwkllokjes herinneren ons aan dat kloostertuinverleden.

Klooster wordt school

Na een brand in het college van de paters in Kortrijk kwamen de eerste leerlingen in Heverlee (toen Haasrode) aan. De akkers werden langzaam omgezet in sportvelden en eind jaren zestig werd een brede strook langs de Geldenaaksebaan met bomen en struiken beplant. Veel plantgoed werd met een busje leerlingen uit één of ander stuk Limburgse heide gehaald en naar de school gebracht. Populier, witte abeel, Japanse lork, grove den, fijnspar, sporkehout, zwarte els, hazelaar werden lukraak aangeplant. In de beginfase hadden we hier eikelmuis in onze nestkasten, kneu en zelfs Europese kanarie als broedvogel en elke winter tot twee(!) klapeksters die hier kwamen jagen. Dit bosje begint nu een beetje ouder te worden en de vele omgewaaide bomen overgroeit met klimop doen ons dromen van oerbossen. De flora en fauna van de paterstuin kan je hier vinden naast een sperwerpaar dat elk jaar zijn jongen grootbrengt. Maartse viooltjes, maagdenpalm, vingerhelmbloem, gevlekte aronskelk en duizenden Spaanse hyacinten maken het plaatje compleet.

Inzet voor de natuur

In 1992 werd op een driehoekig bietenakker van een kwart hectare zes poelen, een hooilandje en een houtwal met inheemse struiken aangelegd. In het kader van de lessen natuurexploratie zetten veel van onze leerlingen hier hun eerste en hopelijk niet hun laatste stappen in natuureducatie en -beheer. Onze poelen worden ondertussen bewoond door alpenwater- en kleine watersalamander, bruine en groene kikker en gewone pad. Niets speciaals zou je zeggen, maar samen met de vele soorten waterplanten, libellen, vlinders en andere soorten insecten geeft dit toch behoorlijk wat biodiversiteit op een klein plekje. Begin jaren 2000 werden tot twintig meter brede houtkanten aangelegd tussen de sportvelden en de burens. Deze keer werd heel bewust gekozen voor streekeigen beplanting met sleedoorn, meidoorn, kardinaalsmuts, rode kornoelje, hondsroos, brem, wilde appel, iep, enz. Onlangs hebben we ontdekt dat sleedoornpages er hun eitjes komen afzetten.

In de lente van 2008 werd langs de Geldenaaksebaan een oude laagstamboomgaard omgetoverd tot een hoogstam- met 127 oude appel-, peer-, kers-, pruim-, krik-, abrikoos-, perzik- en mispelrassen. Het geheel werd omrand met een vijf meter brede houtkant (meer dan 400 m lang.) bestaande uit streekeigen struiken en bomen. Ook hier werd al sleedoornpage waargenomen en we hopen op de terugkeer van eikelmuis. Het laatste jaar werd in de oude paterstuin samen met onze leerlingen een insectenhotel aangelegd en worden er plannen gemaakt om twee voormalige hooilandjes in ere te herstellen; de oude hoogstamboomgaard werd bijgesnoeid en er werden een aantal nieuwe rassen geplant. In al die jaren werden heel wat leerlingen bij aanleg en onderhoud betrokken. Hoe ze dat hebben ervaren en of ze er later ook iets mee hebben gedaan daar weten zij zelf wellicht beter het antwoord op.

Guido Catthoor, leraar Sint-Albertuscollege

Leerlingen helpen bij het onderhoud van de poelen...

... en bij het maken van een bijenwand.

Walk for Nature 2012

Wandelen voor meer Biodiversiteit

HEVERLEE 30 SEPTEMBER EUROPESE ERFGOEDSITE ABDIJ VAN PARK

Voormiddag: vroege vogels, wandelen of symposium

- **7u30 en 8u00: Dauwtrap vogelwandeling**
rond de vijvers met gidsen i.s.m. de Vogelwerkgroep Oost-Brabant. Aansluitend ontbijt: € 6, inschrijven voor 27 september: 016 25 25 19 of npob@natuurpunt.be
- **vanaf 10u00: start recreatieve wandelingen**
max. 8 km. Starten kan tot 15u30
- **10u30: Symposium: Natuur in stad en dorp**
Dit gaat door in de Norbertuspoort.
Plaats: Abdij van Park, Heverlee, ingang langs Geldenaaksebaan, Heverlee
Aanmelden: npob@natuurpunt.be, 016 25 25 19

Namiddag: wandelen met het hele gezin

- **Vanaf 13u30:** individueel of in gezinsverband wandelen via verschillende uitgestippelde circuits met landschapsposten in de namiddag. Diverse wandelroutes: korte route in omgeving van Abdij en vijvers, langere route via 'Den Duivel' naar Sint-Albertuscollege met bezoek aan een rijke natuureducatieve infrastructuur... Starten kan tot 15u30.
- **Zoektocht voor de jeugd vanaf 13u30**
- **14u30:** één gegidste wandeling: Natuurexploratie in en om het parkdomein onder leiding van natuurgids Mia Brugmans i.s.m. de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud. Vertrek: St. Janspoort
- **Doorlopend:** mogelijkheid tot museumbezoek. Stand van Leuvens Historisch Genootschap, Vrienden van Abdij van Park met uitleg over deze unieke erfgoedplaats die op nominatie werelderfgoed staat en over de wijze waarop cultuur en natuur en vrijwilligerswerk elkaar hier ontmoeten

Inschrijvingen en vertrek:

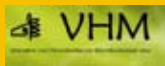
Abdy van Park, St.-Janspoort, Geldenaaksebaan, Heverlee

Er zijn ter plekke verschillende stands over het gebied, natuur in Oost- en Midden-Brabant, de werking van Natuurpunt en de partnerorganisaties Doorlopend dranken en hapjes

Een organisatie van Natuurpunt Oost-Brabant en Natuurpunt-afdeling Leuven

I.s.m. de Stad Leuven, Vrienden van de Abdij van Park, de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, de Bijenbond en Heemtuin van de Abdij, het Leuvens Historisch Genootschap, het Sint-Albertuscollege en de provincie Vlaams-Brabant

natuurpunt
leuven

AFSPRAAK ACTIVITEITEN

Abdy van Park
Sint-Janspoort
Geldenaaksebaan,
Heverlee

Deelname aan de Walk for Nature:

€ 1 per persoon
of € 2 per gezin voor
leden van Natuurpunt
of partnerorganisaties

Niet-leden betalen
€ 3 per persoon
of € 6 per gezin

t.v.v.

Reservatenfonds Aankoop natuurgebieden in Oost-Brabant

De Abdij van Park is te bereiken
met bus Lijn 4 Herent-Haasrode en
Lijn 5 Wakkerzeel-Vaalbeek
www.delijn.be

Voor parking verwijzen
we naar de Philippsite,
aangegeven door wegwijzers

